

VALORISATIE VAN WALNOTEN IN VLAANDEREN

Welke mogelijkheden bieden walnoten? Case-study van agroforestry boerderij 'Buxusberg'

WAT EN WAAROM

Veelzijdige bomen en een veelbelovende markt in Vlaanderen

Walnoot (*Juglans regia*) is een goede boomsoortkeuze voor agroforestry-systemen in Vlaanderen vanwege zijn ecologische eigenschappen. Bovendien stijgen de noten snel in populariteit bij de consument, waardoor het ook economisch interessant wordt. Dit verklaart de recent waargenomen sterke toename in het aantal nieuwe plantages met notenbomen in Vlaanderen. Om de rendabiliteit te verhogen en het maximum uit je systeem te halen, is het belangrijk om op voorhand na te denken welke producten je wil vermarkten en hoe je dit gaat doen. De rendabiliteit van je systeem kan gevoelig verhoogd worden door

zoveel mogelijk producten van de boom te vermarkten en afvalproducten waar mogelijk te valoriseren. Bij het aanplanten van walnoot in een agroforestry-systeem is het doel meestal ofwel hout- of notenproductie. Hoewel het geheel iets complexer wordt, is een dubbeldoel van hout én noten mogelijk bij een aantal variëteiten (bv. Coenen) en/of door van zaailingen (meestal forser groeiend) te starten. Toch zijn er ongetwijfeld ook nog een heel aantal innovatieve bedrijfsmodellen steunend op andere producten van de walnoot die nog ontdekt moeten worden.

De noten als voornaamste en veelzijdig product van de walnoot (*Juglans regia*).

Buxusberg

Trillen van walnoten om te oogsten (links) en sorteren van de noten per grootte (rechts)

Buxusberg

HOE WORDT DE UITDAGING AANGEPAKT

Welke producten heeft *Juglans regia* bieden?

De walnoot is een veelzijdige boomsoort. Vruchten, hout, wortels, schors, bladeren, bolsters, notendoppen, boomsap,... het kan allemaal gebruikt worden. Dit resulteert een hele waaier van producten: noten, kwaliteitshout, olie, strooisel, kleurstoffen, likeur, thee, energie,... De eerste twee zijn de voornaamste producten. Het hout (vaak gebruikt als fineerhout) is waardevol met prijzen die in Vlaanderen schommelen tussen 250 en 500 € per m³. Prijzen voor gedroogde noten schommelen rond 4 € per kg. Houtproductie heeft weliswaar een impact op notenproductie van dezelfde boom. Voor elke extra 50 cm takvrije stam die gerealiseerd wordt door snoeien in de eerste jaren, wordt de eerste

rendabele notenoogst uitgesteld met 1 jaar. Een hogere stam betekent ook een hogere kroon, wat de oogst moeilijker en intensiever maakt en de kosten doet oplopen. De rendabiliteit van het systeem kan verhoogd worden door de afvalproducten te gaan valoriseren: de tussenschotten van de noten kunnen gebruikt worden voor thee, de notendoppen als biomassa voor energie, de achtergebleven perskoek bij oliepersing kan dienst doen als veevoeder of bestanddeel voor humane consumptie (chocolade, koekjes,...), bolsters om kleurstoffen te maken, tannines uit de schors als bewaarmiddel, bladeren als voeder voor schapen en geiten of als stalstrooisel,...

This project has received funding from the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme under grant agreement No 727872.

Sleutelwoorden: Productdiversifiëring; walnoot plantage; rendabiliteit; afvalproducten; verwerking

eurafagroforestry.eu/afinet

HOOFDPUNTEN

- Walnoten worden steeds meer aangeplant in Vlaanderen. Hun inpasbaarheid in agroforestry-systemen en de waardering van de consument voor de gezonde noten zijn de drijvende factor.
- De noten en/of het kwaliteitshout zijn de voornaamste producten die op heden vermarkt worden.
- Rendabiliteit van de aanplant kan gevoelig verhogen door 'afvalproducten' te gaan valoriseren (bolsters, notendoppen, perskoek, beschadigde noten,...) en geleverde producten te diversifiëren (olie, verste noten, gedroogde noten, likeur,...).

De agroforestry aanplant van Buxusberg waar walnoot gecombineerd wordt met buxus (boven), walnootlikeur (linksonder) en verst geoogste niet-rijpe noten voor de productie van likeur (rechtsonder). Buxusberg

MEER INFORMATIE

Crawford, M. 2016. How to grow your own nuts. Choosing, cultivating and harvesting nuts in your garden. Green Books, Cambridge, UK, 320p.

Oosterbaan, A. 2015. Walnoot+. Een boom voor iedereen. BoekenGilde, Netherlands, 88p.

Meer info over het gebruik van walnoot in agroforestry-systemen kan gevonden worden op de website Agroforestry Vlaanderen (<https://www.agroforestryvlaanderen.be/NL/Kennisloket/Boomsp ecifiekeinfo/tabid/9776/language/nl-BE/Default.aspx>), net zoals een diepgaandere beschrijving van de case-study Buxusberg (en andere boerderijen) (<https://www.agroforestryvlaanderen.be/NL/Toepassersahwoord /tabid/9160/language/nl-BE/Default.aspx>)

Deze folder is ontwikkeld in het kader van het AFINET-project. De auteur werkte op grond van de best beschikbare informatie en noch de auteur, noch de EU zijn aansprakelijk voor geleden verlies, schade of letsel dat direct of indirect voortvloeit uit het verslag.

VOOR - EN NADELEN

Case-study: walnoot plantage van boerderij 'Buxusberg' in Vlaanderen

Op de flanken van de Vlaamse Ardennen ligt het bedrijf 'Buxusberg'. De landbouwer past agroforestry toe in de vorm van een combinatie van walnoot (voor notenproductie) met het kweken van buxus als tussenteelt op een oppervlakte van 4 ha. De buxus diende vooral om de eerste niet-productieve jaren van de bomen te overbruggen. Nu de notenbomen productiever worden, plant de landbouwer te stoppen met buxusteelt en zich toe te leggen op de ruim 10 ha walnoot plantage. In het begin werden de groene noten in hun bolster direct verkocht aan lokale handelaars, maar gaandeweg ging de landbouwer de noten ook zelf verwerken.

Het voornaamste product is de verse walnoot. Van eind september tot begin november worden de noten voor directe consumptie geoogst door te trillen en de afgefallen noten daarna op te rapen met een zelfgebouwde machine met een capaciteit van 3000 kg noten per dag. Nadat de bolster mechanisch afgeschraapt werd (de pulp gaat terug naar de plantage als meststof) en de noten op grootte werden gesorteerd, worden ze bijna meteen naar de winkel gebracht waar ze verkocht worden als verse noten. Deze verse walnoten vragen weinig verwerking en opslagruimte. Bovendien zijn ze zwaarder dan de gedroogde noten (drogen betekent zo'n 60% gewichtsverlies) en zijn ze een niche product met hoge prijzen per kg en een vraag die het aanbod overstijgt. Dit alles maakt ze heel interessant in termen van rendabiliteit.

Eind juni - begin juli oogst de landbouwer ook een aandeel niet-rijpe groene noten in hun bolster (veel smaak zit in de bolster) voor de productie van walnootlikeur en lambiek bier met walnootsmaak. Zo'n 500 kg noten (inclusief bolster) is voldoende voor 10 000 flessen likeur van 75 cl. Hiervoor werkt de landbouwer samen met een lokale stokerij en brouwerij. De landbouwer bracht zijn eigen merk van walnootlikeur op de markt dat nu verkocht wordt in de regio.

Terwijl de kleinere en/of beschadigde noten (geweigerd door de handelaars) vroeger gecomposteerd werden, worden ze nu gedroogd, gebroken en verkocht als gepelde droge noten. Dit product vereist weliswaar wat meer verwerkingstijd en materiaal, waardoor dit minder opbrengt in vergelijking met de verse walnoten. Toch zijn ze een mooie bron van inkomsten die de landbouwer vroeger misliep. Op het bedrijf wordt ook geëxperimenteerd om de gedroogde noten aan te wenden voor de productie van notenolie en het productieproces efficiënt en rendabel te maken. 100 kg van zijn gedroogde noten, leverde tot 60 l notenolie bij het gebruik van een aangepaste olijfpers. Prijzen in Vlaanderen voor koudgeperste notenolie gaan tot 40 à 50 € per liter. Een mogelijke valorisatie van de achtergebleven perskoek en de notendoppen werd nog niet nader bekeken op dit bedrijf, maar ook dit staat op de planning voor de toekomst.

WILLEM VAN COLEN
Inagro vzw, Roeselare (Belgium)
willem.vancolen@inagro.be
Content editor: Maria Rosa Mosquera-Losada (USC)
JULY 2019